

Түркістан облысының адами әлеуетті
дамыту басқармасының «№15 колледж»
мемлекеттік коммуналдық қазыналық
кәсіпорнының директорының
2023 жылғы «24» *мамыр*
№ 68 бұйрығына
№3 Қосымша

**Түркістан облысының адами әлеуетті дамыту
басқармасының «№15 колледж» мемлекеттік
коммуналдық қазыналық кәсіпорны
СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛ
НҰСҚАУЛЫҒЫ**

1. Жалпы ережелер

Осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл нұсқаулығы сыбайлас жемқорлық сипатындағы ықтимал әрекеттердің алдын алуға, сыбайлас жемқорлықты қабылдамау жағдайын құруға бағытталған.

Осы Нұсқаулықтың мақсаты Түркістан облысының адами әлеуетті дамыту басқармасының «№15 колледж» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорны (бұдан әрі – Кәсіпорын) қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа жол бермейтін және өз міндеттерін орындау кезінде адалдық пен сатылмайтындық қағидаттарын қамтамасыз ететін құқықтық мәдениетін қалыптастыру.

2. Терминдер мен анықтамалар

Кәсіпорын қызметкерлері – кәсіпорынның әкімшілік-басқару қызметкерлері мен инженерлік-техникалық қызметкерлерінен кәсіпорынмен еңбек қатынастарында болатын кез келген жеке тұлға.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл – Кәсіпорынның лауазымды адамдарының өз өкілеттіктері шегінде қызметі:

- сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, оның ішінде сыбайлас жемқорлық сипаттағы әрекеттерді жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және кейіннен жою (сыбайлас жемқорлықтың алдын алу);

- сыбайлас жемқорлық сипаттағы әрекеттердің алдын алу, анықтау, жолын кесу, ашу және тергеу, олардың зардаптарын жою (сыбайлас жемқорлықпен күрес).

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат – сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестің тиімді жүйесін құруға және сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендетуге бағытталған қызмет.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттар – сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған Кәсіпорын қызметі үшін белгіленген ұсынымдар жүйесі;

Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау – сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептерді анықтау және зерделеу бойынша Кәсіпорынның қызметі;

Мүдделер қақтығысы – лауазымды адамдардың жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, бұл ретте осы адамдардың жеке мүдделері өздерінің қызметтік өкілеттіктерін тиісінше орындамауға әкеп соғуы мүмкін;

Сыбайлас жемқорлық тәуекелі – сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі;

Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу – профилактикалық іс-шаралар жүйесін әзірлеу және енгізу арқылы сыбайлас жемқорлықтың жасалуына ықпал ететін себептер мен жағдайларды зерделеу, анықтау, шектеу және жою жөніндегі Кәсіпорынның қызметі.

3. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес саласындағы міндеттер

3.1. Нұсқаулық келесі міндеттерді шешуді көздейді:

- сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес саласында бірыңғай саясатты жүзеге асыру;

- Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері арасында сыбайлас жемқорлықтың кез келген көріністеріне мүлдем төзбеушілік түсінігін қалыптастыру;

- Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерін, сондай-ақ үшінші тұлғаларды сыбайлас жемқорлық әрекеттерге тарту тәуекелін барынша азайту;

- осы Нұсқаулыққа жасалған 1-қосымшаға сәйкес сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға және оған қарсы тұруға, сыбайлас жемқорлық әрекеттерінің салдарын барынша азайтуға және жоюға бағытталған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттарды әзірлеу және енгізу;

- Кәсіпорын қызметкерлерін сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес саласындағы Кәсіпорынның қызметін реттейтін ішкі тәртіп ережелерін қатаң сақтауға тәрбиелеу;

- Кәсіпорынның ішкі нормативтік құжаттарында сыбайлас жемқорлық факторларының болуын болдырмау;

- жұмыстарды орындау мен қызметтерді көрсету кезінде ашықтықты, адал бәсекелестік пен объективтілікті қамтамасыз ету.

3.2. Ережеде атқаратын лауазымына, атқаратын функцияларына және жұмыс істеу мерзіміне қарамастан Кәсіпорынның әкімшілік-басқарушы қызметкерлері және инженерлік-техникалық қызметкерлерінен болатын жұмыскерлерге қолданылатын жалпыға бірдей міндетті нормалар мен ережелерінің болуы.

4. Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу және онымен күресу шаралары

Сыбайлас жемқорлық тәуекелі туындауы мүмкін Кәсіпорын қызметінің бағыттары.

- 1) сыйлықтар мен өкілдіктік шығыстары;
- 2) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелеріне үшінші тұлғаларды тарту;
- 3) жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдарға, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға, сондай-ақ оларға теңестірілген адамдарға төлемдер;
- 4) демеушілік және қайырымдылық көмек көрсету;
- 5) Кәсіпорын қызметі шеңберінде мәмілелер, тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алу;
- 6) қызметкерлерді басқару;
- 7) ішкі құжаттарға қаржылық-заң сараптама жүргізу

4.1. Сыйлықтар мен өкілдіктік шығыстары.

4.1.1. Кәсіпорын іскерлік сыйлықтар мен өкілдіктік шығындарды, соның ішінде іскерлік қонақжайлылық үшін алмасуды бизнесті жүргізудің қажетті бөлігі және жалпы іскерлік тәжірибе ретінде таниды. Кәсіпорын іскерлік сыйлықтар мен қонақжайлық шығындарына қатысты адалдық пен ашықтық атмосферасын қолдайды.

4.1.2. Кәсіпорынның қызметкерлеріне қандай да бір сыйлықтар/іскерлік қонақжайлылық белгілерін/өкілдіктік шығыстарын ұсынуға, уәде беруге, беруге, беруге, талап етуге, сұрауға, қабылдауға тыйым салынады, егер мұндай әрекеттер/сыйлықтар:

- Кәсіпорынның қызметін сақтауға, кеңейтуге немесе оңтайландыруға әсер ететін шешім қабылдауға таңдамалы әсер ету немесе егер бұл әрекеттерсіз қолайлы салдарлардың басталуы шындыққа жанаспайтын болса, қандай да бір артықшылықтар немесе пайда алу үшін тікелей немесе жанама мақсат қою;

- сыйлықтар немесе ойын-сауық шығындары немесе қонақжайлылық туралы ақпарат ашылған жағдайда кәсіпорын мен оның қызметкерлері үшін беделге немесе басқа тәуекелге ұшырау;

- қолма-қол немесе қолма-қол емес ақша, бағалы қағаздар, бағалы металдар немесе ақшаның және/немесе сәнді заттардың басқа түрлері немесе баламалары;

- заттың, құндылық және нақты жағдай тұрғысынан ақылға қонымды негізделмеген болғанда.

4.1.3. Кәсіпорынның сатып алуларына кез келген ықтимал қатысушыдан сыйлықтар мен қонақжайлық қабылдауға тыйым салынады. Іскерлік сыйлықтың немесе оқиғаның осы Нұсқаулықтың талаптарына сәйкестігіне күмән туындаған жағдайда, кәсіпорынның лауазымды тұлғасы немесе қызметкері тікелей басшымен немесе кәсіпорынның қауіпсіздік бөлімінің басшысымен кеңесуі керек.

4.2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес мәселелеріне үшінші тұлғаларды тарту.

4.2.1 Кәсіпорын Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының, осы Нұсқаулықтың қағидаттары мен талаптарын бұзатын немесе Кәсіпорынның іскерлік беделін жоғалту қаупін тудыратын үшінші тұлғаларды тартудан және серіктестермен бірлескен кәсіпорындарға қатысудан аулақ болады. Үшінші тұлғалармен іскерлік ынтымақтастықты бастау немесе жалғастыру немесе бірлескен жобаларға қатысу туралы шешім қабылдағанға дейін үшінші тұлғаларды тартуға бастамашы болған Кәсіпорынның тиісті құрылымдық бөлімшелері мыналар бойынша шаралар қабылдауға міндетті:

- Кәсіпорынның қызметін реттейтін ішкі нормативтік құжаттарда белгіленген тәртіптерді қатаң сақтау;

- бірлескен жобалардағы серіктестер туралы олардың қызметіндегі сыбайлас жемқорлықтың ықтимал көріністері туралы жалпыға қолжетімді ақпаратты келесі рәсімдер арқылы жинау:

а) сыбайлас жемқорлыққа қарсы өз саясаты мен рәсімдерінің болуы, серіктестің сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес саласында өзара ынтымақтастықты жүзеге асыруға дайындығы туралы ақпарат алу;

б) іскерлік беделді және мүдделер қақтығысының жоқтығын тексеру;

в) жалған кәсіпкерлік субъектісі туралы мәліметтер алу, сенімділік, салық және басқа да берешектің болуы.

4.2.2. Кәсіпорын үшінші тұлғалармен және бірлескен жобалардағы серіктестермен олардан сыбайлас жемқорлық көріністері анықталған жағдайда, олармен мәмілені тоқтату құқығын өзіне қалдырады.

4.2.3. Үшінші тараптарды және бірлескен жобалардағы серіктестерді осы Нұсқаулықтың қағидаттары мен талаптары туралы хабардар ету.

4.2.4. Кәсіпорын сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат пен рәсімдердің, сондай-ақ мінез-құлық стандарттарының бірлескен жобаларында үшінші тұлғалар мен серіктестердің қабылдауын құптайды.

4.3. Жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдарға, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға, сондай-ақ оларға теңестірілген тұлғаларға төлемдер.

4.3.1. Кәсіпорын жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдарға, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті тұлғаларға, сондай-ақ оларға теңестірілген тұлғаларға, олардың жақын туыстарына Кәсіпорын үшін коммерциялық артықшылықтар алу мақсатында дербес немесе оның қызметкерлері мен лауазымды тұлғалары арқылы қандай да бір шығыстарды төлемейді, оның ішінде көлікке, тұруға, тамақтануға, ойын-сауыққа, PR-науқандарға және т.б. шығындар немесе олардың Кәсіпорынның есебінен басқа да жеңілдіктер алуы.

4.3.2. Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасына сәйкес мемлекеттік қызметшілермен өзара әрекеттесу кезінде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін дербес жауапты болады.

4.4. Демеушілік және қайырымдылық көмек көрсету.

4.4.1. Кәсіпорын мемлекет өкілдерінің, ұйымдардың немесе басқа тұлғалардың оның қызметін сақтауға, кеңейтуге немесе оңтайландыруға әсер ететін шешімдерді қабылдауына тікелей немесе жанама әсер ету мақсатында қайырымдылық, демеушілік және қаржылық көмек көрсетпейді немесе егер осындай көмек мұндай әсер ету әрекеті ретінде объективті түрде қабылданады.

Қайырымдылық және демеушілік көмек көрсетуге Кәсіпорынның шығындары туралы ақпарат ашық болуы керек.

4.4.2. Кәсіпорын лауазымды тұлғалар мен қызметкерлерге өз атынан қайырымдылық және/немесе демеушілік көмек көрсетуге тыйым салмайды.

4.5. Кәсіпорын қызметі шеңберінде мәмілелер жасау, тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру;

4.5.1. Тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алуды жоспарлау және өткізу кезінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасын ғана басшылыққа алады.

4.5.2. Сатып алуға жұмсалған қаражатты оңтайлы және тиімді пайдалану, Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңында көзделген жағдайларды қоспағанда, әлеуетті өнім берушілерге сатып алу рәсіміне қатысу үшін тең мүмкіндіктер беру, сатып алу процесінің ашықтығы мен айқындығын қамтамасыз ету, сыбайлас жемқорлыққа жол бермеу, атқарушылық құжаттар бойынша орындалмаған міндеттемелері бар және борышкерлердің бірыңғай тізіліміне енгізілген әлеуетті өнім беруші және (немесе) өзі тартатын қосалқы мердігер (бірлесіп орындаушы) ретінде қатысуға жол бермеуге.

4.6. Қызметкерлерді басқару.

4.6.1. Кәсіпорын кадрлық шешімдерді қабылдау кезінде объективтілік пен адалдық принциптерін ұстанады. Қызметкерлерді жұмысқа қабылдау, бағалау, жоғарылату және жұмыстан босату кезінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою мақсатында Кәсіпорын:

- кадрларды іріктеу мен іріктеудің ашық рәсімдерін және лауазымға тиісті біліктілік талаптарын белгіленген тәртіппен әзірлейді және бекітеді;
- еңбек қатынастарын бастау немесе жалғастыру туралы шешім қабылдағанға дейін жұмысқа орналасуға кандидаттарды олардың сенімділігіне және мүдделер қақтығысының болмауына тексереді;
- қызметкерлер қызметінің нәтижелілігін бағалайды және оның қызметінің негізгі көрсеткіштері мен кәсіби жетістіктерінің тиімділігіне қарай сыйақы төлейді;
- қызметкердің іскерлік қасиеттері мен біліктілігін ескере отырып, жоғары лауазымға көтеру туралы шешім қабылдайды;
- Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген негіздер бойынша қызметкермен еңбек қатынастарын тоқтату тәртібін жүзеге асырады.

4.6.2. Лауазымды тұлғалар лауазымға тағайындалған немесе Кәсіпорынмен еңбек қатынастарын жалғастырған кезде осы Нұсқаулыққа 2-қосымшаға сәйкес сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулерді қабылдауға келісім беру түріндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулерді қабылдайды.

4.6.3. Кәсіпорынның лауазымды адамдарының сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулерді қабылдамауы қызметке қабылдаудан бас тартуға немесе қызметтен босатуға әкеп соғады, қылмыстық жазаланатын әрекет пен әкімшілік құқық бұзушылық белгілері болмаған жағдайларда олардың орындалмауы өкілеттіктерді тоқтатуға негіз болады.

4.7. Ішкі құжаттарға қаржылық және заң сараптамасы.

4.7.1. Кәсіпорынның ішкі нормативтік құжаттарына қаржылық-қзаң сараптама, оның ішінде сыбайлас жемқорлық көріністерінің себептері мен жағдайларын (сыбайлас жемқорлық факторларын) жасауға ықпал ететін ережелердің бар-жоғын анықтау және оларды жоюға бағытталған ұсынымдар әзірлеу мақсатында келісу үшін ұсынылған ішкі нормативтік құжаттардың жобалары.

5. Мүдделер қақтығысының алдын алу және шешу тәртібі

5.1. Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері мыналарға міндетті:

- мүдделер қақтығысына байланысты тәуекелдердің іске асырылуын болдырмау және оларды реттеу шараларын қабылдау.

- өзінің қызметтік міндеттерін орындау кезінде Кәсіпорынның мүдделерін басшылыққа алуға және олардың жеке мүдделері Кәсіпорынның мүдделеріне қайшы келетін жағдайларды немесе жағдайларды болдырмауға. Мүдделер қақтығысы туындаған жағдайда (немесе оның туындау мүмкіндігі) бұл ақпаратты Кәсіпорынның тікелей басшысына немесе жоғары басшылығына жазбаша түрде жеткізу.

5.2. Мүдделер қақтығысының алдын алу немесе реттеу мүдделер қақтығысының тарапы болып табылатын Кәсіпорын қызметкерінің лауазымдық немесе қызметтік жағдайын, оны белгіленген тәртіппен қызметтік міндеттерін орындаудан шеттетілгенге дейін, және емесе) мүдделер қақтығысын себептері болатын, игіліктерден бас тартқан кезде өзгертуден тұруы мүмкін.

6. Сыбайлас жемқорлық әрекеттерін жасау туралы хабарлама

6.1. Егер Кәсіпорынның лауазымды тұлғасы немесе қызметкері жасаған сыбайлас жемқорлық әрекетінің Кәсіпорында орын алуы туралы қандай да бір дәлелдер болса, бұл туралы тікелей немесе жоғары тұрған басшыға дереу хабарлау қажет.

6.2. Кәсіпорынның қызметкерлері басқа қызметкерді, сондай-ақ үшінші тұлғаны сыбайлас жемқорлық әрекет жасауға итермелеу фактілері анықталған және/немесе қызметкердің сыбайлас жемқорлық әрекеттерін жасауға бейімділігіне қатысты белгілі фактілер немесе күдіктер туралы ақпарат болған жағдайда дереу тікелей немесе жоғары тұрған менеджеріне хабарлауға міндетті.

7. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар бойынша қызметтік тергеулер

7.1. Кәсіпорындағы сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар туралы барлық хабарламалар Кәсіпорынның тиісті құрылымдық бөлімшелерінің қатысуымен аудитке немесе қызметтік тексеруге жатады.

7.2. Егер қызметтік тексеру нәтижесінде сыбайлас жемқорлық фактісі анықталса, тергеп-тексерудің аяқталуы сыбайлас жемқорлықтың кез келген көріністеріне мүлдем төзбеушілік қағидатына негізделген еңбек қатынастары тоқтатылғанға дейін түзету шараларын қабылдау болып табылады және материалдарды тиісті уәкілетті мемлекеттік органдарға беру.

8. Жауаптылық

8.1. Кәсіпорынның қызметкерлері осы Нұсқаулық талаптарының мүлтіксіз орындалуына жауапты.

8.2. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасағаны үшін тиісті жауапкершілік шаралары қолданылған Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері, Қазақстан Республикасының заңды күшіне енген сот шешімін қоспағанда, Кәсіпорынға келтірілген материалдық залалды өтеуден босатылмайды.

8.3. Нұсқаулық талаптарын бұзу Кәсіпорын қызметкерінің мәртебесіне сәйкес келмейтін әрекет ретінде қарастырылуы және тәртіптік жаза қолдану үшін негіз болуы мүмкін.

8.4. Нұсқаулық талаптарын бұзу Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасын бұзғаны үшін көзделген жауапкершілік шараларын қолдануға әкеп соғуы мүмкін.

8.5. Кәсіпорын қызметкерлері осы Нұсқаулыққа 3-қосымшада көзделген нысан бойынша осы Саясатты адал орындауға міндеттілігін растауға міндетті.

9. Қорытынды ережелер

9.1. Осы Нұсқаулықтың күшіне ену күні Кәсіпорынның басшысы Ережені бекіткен күн болып табылады.

9.2. Осы Нұсқаулық Қазақстан Республикасының заңнамасына өзгерістер мен толықтырулар енгізілген жағдайда, сондай-ақ Кәсіпорынның Ішкі нормативтік құжаттар бойынша өзгертілуі мүмкін. Осы Ережеге өзгерістер мен толықтыруларды Кәсіпорын басшысы бекітеді.